

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็น ของครู สังกัดศึกษาต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครู เช่น เพศ การศึกษา ประสบการณ์ในการสอน
3. ศึกษาการปฏิบัติของครู สังกัดศึกษาที่แสดงถึงความสนใจในค่านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย

ตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ตัวอย่างประชากรคือ ครู สังกัดศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย สังกัดโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 232 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เป็นจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) และแบบเติมความ (Completion) และสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท 69 ข้อ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าซี (z-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One

Way Analysis of Variance) โดยนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย ปรากฏผลดังนี้

1.1 เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ครูสังคมศึกษาเห็น
ด้วยกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในเรื่องต่อไปนี้ จากมากไปหาน้อยกว่า
ลำดับคือ

- การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยจะคงเห็นความสำคัญของคน
ประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจและเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดใน
ในการปกครอง
 - การมีเทศบาลท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจตามหลักของประชาธิปไตย
 - ระหว่าง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 บ้านเมืองอยู่ใน
สภาพระส่ำระสายทางการเมือง
 - ประเทศไทยควรมีการปกครองท้องถิ่น (Local Government)
เพื่อว่าประชาชนจะได้มีส่วนร่วมดำเนินการของท้องถิ่นนั้นโดย
เฉพาะ
 - ถ้ามีเสรีภาพเกินขอบเขตจะเกิดภัยมากกว่าความสงบ
 - เสรีภาพเป็นลักษณะที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้โดยถูกควบคุมน้อยที่สุด
- ครูสังคมศึกษาไม่เห็นด้วยกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในเรื่องต่อไปนี้
- ประเทศไทยควรมีการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรง เพื่อ
ประชาชนจะได้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมายและรับรองกฎหมายโดย
ประชามติ

- ถ้าประเทศไทยมีการเลือกตั้ง แล้วคงว่าประเทศนั้นจะต้องเป็นประชาธิปไตย

1.2 เกี่ยวกับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ครูสังกมศึกษา เห็นความกับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องต่อไปนี้

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนนั้นจะต้องมีการจำกัด การปฏิบัติตนไว้ตามสมควร
- ความปกติการเลือกตั้ง เป็นวิธีหนึ่ง ที่แสดงว่าท่านมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย
- ความฉีกการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นท่านเห็นว่า ประชาชนจะต้องมีโอกาสมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศอย่างเต็มที่
- ผู้ที่เฝ้าการพูดหมาย บำเพ็ญตน เป็นประโยชน์ต่อสังคม และอยู่ในศีลธรรมอันดี จักว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้
- ผู้ที่จะคัดสนใจในการเลือกตั้งที่สุดคือตัวท่านเอง
- สิ่งหนึ่งที่แสดงว่าทุกคนได้รับสิทธิทางการเมือง เท่าเทียมกันคือ สามารถออกเสียงเลือกตั้งได้คนละ 1 เสียง
- การไม่อนุญาตให้ข้าราชการประจำไปรับสมัครเลือกตั้ง เป็น ส.ส. เป็นการถูกต้อง
- ประการณาจะให้ ส.ส. ในอีก 4 ปีข้างหน้า เป็นคนที่รักชาติ และเสียสละมากกว่าในอดีต
- ส.ส. น่าจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ส.ส. เท่าที่ผ่านมาส่วหนึ่ง เป็น ส.ส. ด้วยการใช้เงินทุ่มซื้อคะแนนเสียง
- ในประเทศกำลังพัฒนา เช่นประเทศไทยไม่ควรกำหนดขึ้นความรู้ของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง เช่น คนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้

ก็มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย

ครูสังคมนศึกษาไปแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- ในเมืองไทย ถ้าทุกคนช่วยกันปกครองประเทศได้ก็ไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร
- ปัจจุบันการเลือกตั้งไม่สำคัญ เพราะประชาชนยังไม่พร้อมกับการเลือกตั้ง รอไว้อีก 4 ปี ข้างหน้าจึงค่อยให้

ครูสังคมนศึกษาไม่เห็นด้วยกับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่อง

ต่อไปนี้

- การหาเสียงของ ส.ส. ควรใช้มาตรการที่ดีกว่าเดิม เช่น ไม่หาเสียงโดยการโจมตีพรรคอื่น ๆ

1.3 เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

ครูสังคมนศึกษาไปแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเรื่อง

ต่อไปนี้

- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นประชาธิปไตยมากกว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับ
- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน
- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันควรคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากกว่านี้
- แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะมี 29 มาตรา แต่ก็ได้ครอบคลุมหลักการต่าง ๆ ไว้เหมาะสมรัดกุมดีแล้ว
- ภายใน 4 ปี รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้จะมีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยพอสมควร

1.4 เกี่ยวกับการบริหาร

ครูสังคมนศึกษาเห็นด้วยกับการบริหารในเรื่องต่อไปนี้

- การควบคุมบางประการของรัฐบาลสามารถแก้ปัญหาของส่วนรวมได้ดีกว่าจะให้เสรีภาพจนเกินขอบเขต

ครูสังคมศึกษา ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- การแก้ปัญหาความวุ่นวายทางสังคม รัฐบาลทำถูกต้องแล้วที่ใ้กฎหมายอย่างเด็ดขาดในปัจจุบันนี้
- รัฐบาลพลเรือนอ่อนแอเกินกว่าจะควบคุมภัยอันตรายต่างๆ ของประเทศได้
- การบริหารประเทศ ปัจจุบันมีปัญหาอย่างหนึ่งคือ แต่ละหน่วยงานของรัฐบาลยังมึ้งงานกวนกายกัน
- แต่ละจังหวัดควรมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเอง
- ประชาชนมีหน้าที่สอดส่องการปฏิบัติงานของทางราชการ
- แต่ละจังหวัดควรจัดบริหารแบบมลรัฐของอเมริกา

ครูสังคมศึกษา ไม่เห็นด้วยในเรื่องต่อไปนี้

- การบริหารงานของข้าราชการในท้องถิ่นของหนาค้นแล้ว อำนาจไม่ควรรวบอยู่แต่ที่ศูนย์กลางเพียงแห่งเดียว

1.5 เกี่ยวกับพรรคการเมือง

ครูสังคมศึกษา เห็นด้วยเกี่ยวกับพรรคการเมืองในเรื่องต่อไปนี้

- การเลือกตั้งที่ถูกควรเลือกพรรคการเมืองมากกว่าเลือกตัวบุคคล
- รากฐานของพรรคการเมืองคือการรวมตัวกันของกลุ่มผลประโยชน์
- นักการเมืองควรจะสังกัดพรรคการเมืองเพื่อความสะดวกในการจัดตั้งรัฐบาล

ครูสังคมศึกษา ไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- พรรคการเมืองเท่าที่ขามาจะมีปากจนเกินไป
- ควรกำบังถึงจำนวนนักการเมืองในแต่ละพรรคการเมืองคือจำนวน ส.ส. ทั้งหมด
- พรรคการเมืองที่โง่ได้ริบการเลือกตั้งควรจะนำเพื่อประโยชน์เพื่อส่วนรวม

- นักการเมืองไม่จำเป็นจะต้องปรากฏตัว เฉพาะสมัยที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น
- นักการเมืองสามารถบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อเรียกศรัทธาจากประชาชนได้ตลอดเวลา

ครูสังคมนศึกษาไม่เห็นด้วยในเรื่องต่อไปนี้

- ควรมีความหมายจำกัดจำนวนพรรคการเมืองให้เหลือเพียง 2 พรรค คือ พรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน

2. ครูสังคมนศึกษาชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ครูสังคมนศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5. การปฏิบัติของครูสังคมนศึกษาที่แสดงถึงความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของครูสังคมนศึกษา ปรากฏผลดังนี้คือ

5.1 โดยเฉลี่ยครูสังคมนศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

- จากหนังสือตำราต่าง ๆ มากที่สุด
- จากการพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองน้อยที่สุด

5.2 โดยเฉลี่ยครูสังคมนศึกษามีความสนใจทางการเมือง โดยทั่วไปดังนี้

- เคยสนับสนุนนโยบายบางอย่างของรัฐ โดยผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด
- สังเกตเห็นข้อบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลยุคที่ผ่านมา น้อยที่สุด

5.3 โดยเฉลี่ยแล้วครูสังคมนศึกษา มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการปกครองตามระบบประชาธิปไตยดังนี้

- เกณฑ์แนะนำและตีความ เป็นประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมากที่สุด
- เลขรวมประชุมหรืออภิปรายเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยน้อยที่สุด

5.4 โดยเฉลี่ยแล้วครูสังคมนศึกษามีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

- เกณฑ์สอนหรือแนะนำวิธีการใช้สิทธิ เลือกตั้งนักเรียนหรือคนอื่นมากที่สุด
- เกณฑ์ควรเข้ารับเลือกตั้งเป็น ส.ส. น้อยที่สุด

5.5 โดยเฉลี่ยแล้วครูสังคมนศึกษามีการปฏิบัติที่แสดงถึงความสนใจต่อรัฐธรรมนูญ ดังนี้

- อธิบายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไทยอื่นฟังเข้าใจได้มากที่สุด
- เลขสนับสนุนหรือคัดค้านรัฐธรรมนูญกับผู้อื่นน้อยที่สุด

5.6 โดยเฉลี่ยแล้วครูสังคมนศึกษามีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบริหาร ดังนี้

- มีฐานะออกไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากที่สุด
- เกณฑ์คิดเงินมาให้เจ้าหน้าที่ช่วยตนเองน้อยที่สุด

5.7 โดยเฉลี่ยแล้วครูสังคมนศึกษามีการปฏิบัติที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง ดังนี้

- เกณฑ์คัดค้านหรือสนับสนุนนโยบายของพรรคการเมืองบางพรรคกับบุคคลอื่น
- เกณฑ์ช่วยนักการเมืองทางคามต่าง ๆ เช่น วิชาการ การประชาสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูสังคมนศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีเรื่องที่น่าสนใจและควรกล่าวถึง ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น ส่วนใหญ่มีแนวความคิดเห็นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบนี้ใกล้เคียงกัน หรืออยู่ในสภาพสังคมที่คล้ายคลึงกัน แต่พบว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงเพื่อประชาชนจะได้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย และรับรองกฎหมายโดยใช้ประชามติ ซึ่งจากแนวคิดนี้จะเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ลาคณะเนแล้วว่าประเทศไทยยังไม่เหมาะที่จะปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งอาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศมีอาณาเขตค่อนข้างกว้างใหญ่ ตลอดจนการศึกษาที่ยังไม่ช่วยให้คนเข้าใจการปกครองระบอบนี้ได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าครูส่วนใหญ่เข้าใจความหมายของคำว่า เสรีภาพตรงกัน ซึ่งอาจเป็นผลทำให้การใช้เสรีภาพของครูสังคมศึกษาตรงตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งใกล้เคียงกับการวิจัยของฮัลล์¹ (Hull) ที่พบว่าการแสดงบทบาททางการเมืองของครูจะเด่นชัดมากขึ้น ถ้าเกี่ยวข้องกับเสรีภาพของเขา และเรื่องที่น่าสังเกตคือ ยังมีครูสังคมศึกษาหญิงบางคนเข้าใจว่าประเทศที่มีการเลือกตั้งจะต้องเป็นประชาธิปไตย ซึ่งอาจเนื่องมาจากความเข้าใจผิด หรือใช้ความคิดไม่รอบคอบ เพราะในประเทศเขตรัฐบาลที่มีการเลือกตั้งแต่ไม่ใช่สิทธิในการเลือกตั้ง จะถูกบังคับมากกว่ามีอิสระดังเช่นประเทศที่เป็นประชาธิปไตย

2. ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าครูสังคมศึกษาไม่แสดงความคิดเห็นหลายเรื่อง เช่น ไม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งในปัจจุบัน ซึ่งจากสภาพการเมืองในปัจจุบัน ถึงแม้จะไม่มี การเลือกตั้ง แต่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนได้ดำเนินไปในหน้าที่ของตน ไม่ใช่สอนเฉพาะเวลาที่มีการเลือกตั้ง

¹Hull, loc. cit.

เท่านั้น แต่เขายังมีทัศนคติเกี่ยวกับอีกประการหนึ่งคือ ครูเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีที่หนึ่งที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงพอจะสรุปได้ว่าครูเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ยังเห็นว่าสภาพการณ์ในขณะนี้การเลือกตั้งยังไม่สำคัญ เพราะตนยังไม่พร้อม ซึ่งแนวความคิดนี้ก็น่าจะมาจากสภาพบ้านเมืองที่กำลังอยู่ในระหว่างการปกครองนั่นเอง นอกจากนี้ยังผลการวิจัยพบว่าครูสังคมนักศึกษาส่วนใหญ่ ก่อการให้ ส.ส. มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ตรงกับผลการวิจัยของ วงศ์ เลิศไพศาล² ที่พบว่า บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการให้ ส.ส. เป็นคนมีนิสัยสุจริต มีความเสียสละ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะต้องมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งความคิดเห็นที่ต่างกับนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะที่ครูสังคมนักศึกษาอยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบ จึงเป็นแนวความคิดที่มุ่งใหญ่ที่จะเป็น ส.ส. ควรจะมีการศึกษาปานกลาง แต่บัณฑิตกำลังอยู่ในวัยที่ยังถืออุดมคติ ฉะนั้นจึงต้องการ ส.ส. ที่ซื่อสัตย์ และเสียสละไว้กับสังคม โดยไม่ยึดถือความรู้เป็นสำคัญ

3. ผลการวิจัยพบว่า ^{ที่เห็น} ความคิดเห็นของครูสังคมนักศึกษาที่มีต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่ไม่แสดงความเห็น ซึ่งอาจเนื่องมาจากมีความพอใจและเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ กันแล้ว จึงมีความคิดเห็นที่เบี่ยงกลางต่อเรื่องนี้

4. ผลการวิจัยพบว่า เรื่องที่ครูสังคมนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยในการบริหารประเทศปัจจุบันก็คือ การควบคุมบางประการของรัฐบาลสามารถแก้ปัญหาของส่วนรวมได้ ก็ควรจะให้เสรีภาพแก่เกินขอบเขต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูสังคมนักศึกษาคณะเนติศาสตร์สภาพของสังคมไทยนั้น ยังไม่อาจจะให้เสรีภาพแก่เกินขอบเขต เพราะจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมานั้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ในบางกรณีการควบคุมบางประการจะช่วยให้สังคมปราศจากปัญหาจนวายได้ และส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการบริหารงานของข้าราชการ

² วงศ์ เลิศไพศาล, เรื่องเดียวกัน.

ในท้องถิ่นของคนที่ยังไม่ระสมผลดีเท่าที่ควร ซึ่งจากการวิจัยนี้จะพบว่าคำตอบของครู
 สังคมศึกษานั้น ถูยืมบรรทัดฐานของความเชื่อ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในระบอบประ-
 ชาติปไตย และกล่าวแสดงออกในเรื่องทางการเมืองตั้งที่กล่าวมาแล้ว แม้จะมีปัญหา
 อีกหลายข้อที่ครูสังคมศึกษายังมีความคิดเป็นกลาง เช่น การบริหารงานของรัฐบาลหรือ
 ไม่ได้อยู่ในสภาวะที่อ่อนแอ เป็นต้น จากแนวคิดเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนที่มี
 การศึกษาก็จะเป็นผู้หนึ่งที่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะมีเหตุผลและหลักฐานเป็นรองรับ
 เพราะถ้าถามผู้อื่นคำตอบอาจจะไม่อยู่ในแนวนี้ เช่นผู้ตอบอาจจะไม่กล้าตอบ หรือตอบ
 แต่เป็นไปในทางสนับสนุนคำตอบมากกว่าคัดค้าน ฉะนั้นผลการวิจัยข้อนี้จึงใกล้เคียงกับ
 การวิจัยของ Almond และ Sydney³ ที่สรุปว่าคนที่ได้รับการศึกษาก็มีความรับผิดชอบ
 และสนใจในบทบาทของรัฐบาล ซึ่งครูเองก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการศึกษา ฉะนั้นจึงกล่าว
 ได้ว่าการศึกษา ที่ครูได้รับจะมีอิทธิพลสำคัญต่อทิศทางทางการเมือง⁴

5. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่ครูสังคมศึกษามีต่อพรรคการเมืองใน
 ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการจำกัดจำนวนพรรคการเมืองไว้เหลือเพียง 2 พรรค ซึ่งแสดงให้เห็น
 ให้เห็นว่าครูสังคมศึกษามีแนวโน้มใหญ่เข้าใจถึงองค์ประกอบของการปกครองตามระบอบ
 ประชาธิปไตยพอสมควร และพบว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเลือกตั้งที่ถูก
 ควรจะเลือกพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล ซึ่งตรงกับการสำรวจประชามติของกรม
 ประชาสัมพันธ์ เมื่อการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 ที่พบว่าคนไทย

³ Gabriel A. Almond and Sydney Verba ถัดไว้ใน James S.

Coleman, (ed). Education and Political Development (Princeton,
 New Jersey : Princeton University Press, 1965), p. 20.

⁴ Ibid.

ส่วนใหญ่เข้าใจระบบพรรคการเมืองมากขึ้น⁵ แต่ไม่ตรงกับการวิจัยของ ชาริตี ภาวะ-
 สุธธิการ⁶ ที่พบว่าประชาชนมักจะเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่าที่จะเลือก
 พรรคการเมือง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะเป็นไปได้ทั้ง 2 ประการ คือการวิจัยทั้ง
 2 ครั้ง มีเวลาห่างกันพอสมควร การวิจัยของชาริตี ภาวะสุทธธิการ ได้ทำการวิจัยเมื่อปี
 2516 และพบว่าคนไทยส่วนใหญ่เข้าใจในเรื่องพรรคการเมืองน้อยมาก แต่เป็นที่น่าสังเกต
 ว่าหลังจาก พ.ศ.2516 ประเทศไทยมีการเลือกตั้งครั้งสำคัญ บทบาทของนักการเมือง
 เคนซัคขึ้น ระยะนั้นคนไทยอาจได้รับการเรียนรู้มากขึ้น ฉะนั้นในการเลือกตั้งครั้งต่อมาอีก
 ไม่นานจึงพบว่าคนไทยส่วนใหญ่เข้าใจเรื่องพรรคการเมืองมากขึ้น ส่วนครูสังคมนศึกษานั้นย่อม
 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่แล้ว ทั้งจากการศึกษาและจากประสบการณ์ในการสอน ฉะนั้นย่อม
 มีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับการเลือกพรรคการเมืองมากกว่าเลือกตัวบุคคลตามที่กล่าวมาแล้ว

6. ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมนศึกษาชายและหญิงที่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งไม่ตรงกับการวิจัยของ
 Prizzia⁷ ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับการแสดงออกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

⁵กรมประชาสัมพันธ์, กองสำรวจประชาชาติ, "ผลจากการเลือกตั้ง
 4 เมษายน 2519," วิทยาสารประจำวัน, (เมษายน 2519), (อัครสำเนา.), หน้า 1.

⁶ชาริตี ภาวะสุทธธิการ, "ระบบเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองใน
 ประเทศไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครองบัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. (อัครสำเนา.)

⁷Posario Prizzia, "Student Activism in a Comparative
 Perspective: The Study of Political Participation of Thai
 University Students, "Dessertation Abstracts International, Vol
 32, No.9 (March, 1972), 5313 - A.

นักศึกษาไทย และพบว่าองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองต่างกันคือเพศ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าคนเป็นครูนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่คล้ายคลึงกัน ทั้งชายและหญิง ตลอดจนอยู่ในขอบเขตและการประพฤติปฏิบัติที่มีเหตุผล และมีขอบเขตกว้างกว่านักศึกษา การมองปัญหาต่าง ๆ ของครู จึงแสดงออกมาในแนวทางที่คล้ายคลึงกัน ส่วนนักศึกษาชาย และหญิงอยู่ในวัยรุ่น ยังไม่เป็นผู้ใหญ่เท่าที่ควร ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงน่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิงมากกว่า

7. ผลจากการวิจัยพบว่าครูสังคมศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งตรงกับ การวิจัยของ สาย ภาณุรัตน์⁸ ซึ่งพบว่า ครูที่ได้รับปริญญาจะมีความคิดเห็นแตกต่างจาก ครูที่ไม่ได้รับปริญญา และตรงกับ การวิจัยของ ดร.ลิขิต⁹ (Likhit) ซึ่งพบว่า คนหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความคิดเห็นทางการเมืองที่กว้างขวางกว่าคนวัยอื่น ระบบ การศึกษาจึงน่าจะมีส่วนทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองต่างกัน เพราะการศึกษาในระดับ ปริญญา นั้น จะมีวิชาการเมืองเป็นพื้นฐานของหลักสูตรด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การ ศึกษาในระดับอนุปริญญา มีวิชาที่เกี่ยวกับการเมือง เช่นกัน แต่มีวิชาพื้นฐานทางด้าน การเมืองน้อยกว่า นอกจากนั้นครูสังคมศึกษา บางคนจบการศึกษาระดับอนุปริญญาที่ใช้สอบ วิชาเทียบ ซึ่งจะเน้นวิชาครูมากกว่า จากสาเหตุนี้ ก็อาจทำให้การแสดงความคิดเห็น ทางด้านการเมืองแตกต่างจากผู้ที่ มีพื้นฐานทางการเมืองมากกว่า ฉะนั้นสถาบันการศึกษา ที่ผลิตครู จึงควรคำนึงถึง เรื่องดังกล่าวด้วย

8. ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

⁸ สาย ภาณุรัตน์, เรื่องเดียวกัน.

⁹ Likhit, loc. cit.

ซึ่งก็ตรงกับผลการวิจัยของ สาย ภาณุรัตน์ ที่พบว่า ประสบการณ์ในการสอนไม่ทำให้ความคิดเห็นทางการ เมืองต่างกัน ซึ่งผลนี้จะ เป็นแนวทางแสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาในการสอนสังคมศึกษา ไม่ทำให้ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการ เมืองต่างกัน ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก เช่นสอนสังคมศึกษามาเป็นเวลา 5 - 10 ปี ก็พยายามจะปรับปรุงตนเองให้ทันกับสภาพ เหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือน่าจะมาจากสาเหตุจากสภาพการณ์ในขณะที่กำลังอยู่ในระยะพัฒนาจะมอบประชาธิปไตยให้มั่นคง จึงทำให้ครูสังคมศึกษาสนใจในค่านการ เมืองมากขึ้น ก็อาจทำให้มีผลต่อความคิดเห็นที่แสดงออกด้วย

9. ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาได้รับความรู้ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการ เมืองจากหนังสือตำรา การศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่าการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการแสดงความคิดเห็นทางการ เมือง เพราะการวิจัยก็ได้พบแล้วว่า ครูสังคมศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการ เมืองต่างกัน และในการวิจัยข้อนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงว่า การศึกษาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของความคิดเห็นต่อการ เมือง ฉะนั้นสถาบันการศึกษา จึงควรคำนึงถึงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการ เมืองด้วย เพราะการ เมืองเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การศึกษาคงจะช่วยให้นักศึกษานำความรู้ความคิดนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ไม่ใช่ใช้เฉพาะเวลาที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น

10. ผลการวิจัยพบว่าในเรื่องความสนใจที่มีต่อการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่ครูสังคมศึกษาให้ความสนใจปานกลาง เช่นในเรื่องการติดตามผลการทำงานของรัฐบาล ซึ่งในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล แต่เนื่องจากปัจจุบันอยู่ในระหว่างปฏิรูปการปกครอง จึงอาจมีผลทำให้การแสดงความสนใจต่อการงานของรัฐบาลโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

11. ผลการวิจัยพบว่า การนำระบอบประชาธิปไตยไปปฏิบัติในชีวิตจริงของครูสังคมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นในเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน หรือผู้อื่น ตลอดจนการตีความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้อื่นก็อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การมีโอกาส

เข้าร่วมประชุมหรืออภิปรายเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยก็อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งสาเหตุข้อนี้อาจมาจากการที่ทางโรงเรียนไม่เปิดการอบรม หรืออภิปราย หรือไม่ได้ส่งครูส่งคนศึกษาไปอบรม หรือร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการเมือง จึงทำให้ครูไม่ค่อยจะมีโอกาสในการแสดงส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร ซึ่งจากปัญหาเหล่านี้จะพอเป็นแนวทางว่าระบอบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติด้วย จึงจะเกิดผลดีในที่สุด

12. ผลการวิจัยพบว่า ในกระบวนการปฏิบัติของครูส่งคนศึกษาที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่า ครูไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. และอื่น ๆ เช่น สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือ เลือกตั้งกรรมการอื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์มาก เคยสอนหรือแนะนำวิธีการใช้สิทธิเลือกตั้งแก่นักเรียนหรือคนอื่น และเคยแนะนำให้ผู้อยู่ในเกณฑ์เลือกตั้งไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์มาก เช่นกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเกร็ดร่องแฉกให้เห็นว่า ครูส่งคนศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต้องการให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญด้วยเหมือนกัน จึงสอนและแนะนำนักเรียนในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นผลมาถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่พลเมืองจะต้องตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ครูส่งคนศึกษาไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เช่นในด้านการช่วยเหลือให้ ส.ส. ซึ่งอาจจะเป็นเพราะอาชีพของครูเป็นข้าราชการประจำ มีงานในหน้าที่การงานมาก ฉะนั้นโอกาสที่จะช่วยเหลือในด้านการต่าง ๆ จึงมีน้อยมาก นอกจากนั้นในด้านการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล ยังอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งสาเหตุนี้อาจจะมาจากสภาพของวัฒนธรรมไทย ที่พบว่าคนไทยมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งคือมัก "เกรงใจ" ผู้ที่อยู่เสมอนั้นเอง¹⁰

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰บรรพต วีระสัย, สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา (กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 527.

13. ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดศึกษามีความสนใจต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พอสหมควร) และเห็นประโยชน์ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลต่ออुकุมการต่างการ เมืองใน ระบอบประชาธิปไตยในปี่ข้างหน้าพอสหมควร ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้ เห็นว่าครูสังกัดศึกษามี ความสนใจในเรื่องนี้พอสหมควร ซึ่งยอมจะเป็นผลดีต่อนักเรียนและผู้ปกครอง

14. ผลการวิจัยพบว่า ในการปฏิบัติของครูสังกัดศึกษาที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม ในการบริหารประเทศนั้นพบว่า ครูมักมีจุดระคิดต่อกับเจ้าหน้าที่เสมอ ซึ่งก็ เป็นผลต่อการ บริหารทางอ้อม คือ การทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลก็เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ประเทศ การที่ครูต้องไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่เสมอ ก็มีผลถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ และ มีผลต่อการบริหารโดยทั่ว ๆ ไปด้วย เช่นครูสังกัดศึกษาอาจสังเกตเห็นข้อบกพร่องของ เจ้าหน้าที่ ก็อาจเสนอแนะในรูปวิธีการแบบมีอยู่กลาง ๆ หรือชี้ข้อบกพร่องในการทำงาน ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะทำให้มีผลถึงการแก้ไขมีอยู่กลาง ๆ ของการบริหารได้

15. ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดศึกษามีความสนใจในเรื่องพรรคการเมือง น้อยมาก และพบว่าครูสังกัดศึกษาชายมีโอกาสติดต่อกับนักการเมืองมากกว่าครูสังกัดศึกษา หญิง ซึ่งเหตุผลของความแตกต่างนี้ อาจจะมาจกสภาเรकुของชนบชกรรมนิยมประ เเพ็ดไทยที่ สอนให้ผู้หญิงวางตัวอยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ฉะนั้นโอกาสที่จะสังตรรคกับนักการเมือง จึงอาจประสบอุปสรรคตั้งกฉลาว

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย เรื่องความมิดเห็นของครูสังกัดศึกษาต่อการมีส่วนร่วมทาง การ เมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ ส่วนใหญ่มี ความคิดเห็นที่เห็นด้วยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ยังมีบาง เรื่องที่แสดงให้ เห็นว่าครูยังขาดความสนใจในเรื่องนี้ หรือยังมองไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ทางการ เมืองเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

หน่วยการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดทำหลักสูตร จัดเนื้อหาวิชาในการเรียนการสอน เพื่อจะให้เกิดผลดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นควรคำนึงถึง

ก. พื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษานั้น จะเป็นผู้หนึ่งที่สอนหรือแนะนำการปกครองระบอบนี้ให้แก่ักเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงจะได้รับการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองพอสมควร รวมทั้งควรจะเน้นบทบาทที่จะนำไปใช้ในวิถีประจำวันด้วย

ข. การสร้างบทบาทที่จะทำให้ครูกล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้บริหารในทางที่จะเอื้ออำนวยต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่นการจัดให้มีสภาอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น

ค. ในโรงเรียนนั้นสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น เช่นจัดในรูปการอภิปราย การอบรมเกี่ยวกับการเมือง ที่จะช่วยสร้างแนวทางให้ครูสังคมศึกษามีความคิดและความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน ถึงบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ง. หน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการผลิตครูสังคมศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการควรจะเน้นการจัดหลักสูตรการสอนที่เกี่ยวข้องกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น

จ. ควรจะจัดการอบรมหลักสูตรหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Civic Training Course) ให้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนสังคมศึกษา เช่นในระหว่างปิดภาคเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ถูกคองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังคมศึกษา

ก. ครูสังคมศึกษาควรจะได้มีโอกาสศึกษารวบรวมความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง

ซึ่งอาจมาจากการเข้าร่วมประชุม ร่วมอภิปรายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทาง
การเมือง หรือหาโอกาสที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น ทำงานร่วม
กับสมาคมต่าง ๆ หรือองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่จะช่วยส่งเสริมบทบาทของครูสังคมนศึกษา
ในการวางแผนวิศดลลคจนช่วยพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้น

ข. ครูสังคมนศึกษา ควรจะแสดงให้นักเรียนเห็นว่า "ประชาธิปไตย" นั้น
สามารถนำไปปฏิบัติได้ ครูควรแสดงเป็นตัวอย่างและให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทเหล่านั้น
เช่น ในเวลาสอน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ถ้าครูสามารถนำบทบาทนั้น
ไปใช้ในวิถีประจำวันได้แล้ว ย่อมจะเกิดผลดีแก่นักเรียนและส่วนรวมได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้จะทำการวิจัยต่อไป

1. ควรจะมีการวิจัยความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาอื่น ๆ เปรียบเทียบกับ
ความคิดเห็นของครูผู้สอนสังคมนศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานคร และในต่างจังหวัด
2. การวิจัย ควรจะเน้นในเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตร ของสถาบันฝึกหัดครู
ที่จะผลิตครูสังคมนศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อหาข้อเสนอแนะในการจัดวางหลักสูตร สังคมนศึกษาที่มี
การเมือง เป็นส่วนประกอบต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย